

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑΙ ΑΔΙΑΘΕΣΙΑΙ

Ἡ Δασκάλα

κυρά Γιάννενα ἡ πλύντρια εἶχε πολὺ μεγάλην πελατεῖαν. Τὰ καλλίτερα σπίτια τὴν ἐζήτουσαν, αὐτὴ δὲ εἶχεν ὀρίσει εἰς τὸ καθὲν τὰς ἡμέρας του. Ἡ γειτόνισσαις τὴν ἔλεγαν διαβολογυναῖκα, ἐπιτηδεῖαν πολὺ, κολακιάραν καὶ ἰσχυρίζοντο ὅτι περισσότερη δουλειὰ ἔκαμνον ἢ κολακειαῖς τῆς παρὰ τὰ χερία τῆς. Τοῦτο ὅμως ἦτο ἀδιάφορον εἰς αὐτὴν, ἡ ὅποια κατῴρθωνε διὰ τῆς ἐργασίας τῆς νὰ ἐπαρκῆ εἰς ὅλας τοῦ οἴκου τῆς τὰς ἀνάγκας, ἀφοῦ μάλιστα ὁ ἀμαξηλάτης σύζυγός τῆς μέθυσος καὶ βέμπελος ὅσῳ πέρνει, ἀντὶ νὰ συνεισφέρει καὶ αὐτὸς διὰ τὰ οἰκιακὰ ἔξοδα ἐζήτει πολὺ συχνὰ ψιλὰ ἀπὸ τὴν πολύτιμον συμβίαν του.

Ἐν τούτοις ὅλα ἐπῆγαιναν καλὰ, διότι ἡ κυρά Γιάννενα ἤξευρε καὶ νὰ φιλοσοφῆ ὀλίγον καὶ ἔλεγε πολὺ συχνὰ: πόσο θὰ ζήσωμε γιὰ νὰ χάνωμε καιρὸ καὶ σὲ σεκλέτια. Ἐν μόνον ὄνειρον καὶ μίαν ἐπιθυμίαν εἶχε, νὰ ἴδῃ τὴν Μαρίκαν τῆς, τὸ χαριτωμένο αὐτὸ πλάσμα ποῦ ἡ φύσις δὲν εἶχε γεννήσει παρόμοιον κατὰ τὴν ἰδέαν τῆς, τελειόφοιτον τοῦ Ἄρσακειοῦ, δασκάλαν πρωτοβάθμιον. Ἡ ἐπιθυμία τῆς δὲν ἦτο δυσκατῴρθωτος. Ἡ βιομηχανία εἶχεν ἤδη ἀναπτυχθῆ ἐπαρκῶς ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ ἐν τῇ ὁδῷ Πανεπιστημίου μεγάλη φάμπρικα παρήγε κατ' ἔτος οὐχὶ εὐκαταφρόνητον ἀριθμὸν διδασκαλισσῶν.

Ἡ κυρά Γιάννενα ἄλλως τε κατέβαλλε τακτικώτατα τὰ δίδακτρα καὶ οὐδένα διέτρεχε κίνδυνον νὰ ματαιωθῆ ἡ χρυσοῦ τῆς ἐλπὶς.

Ἡ Μαρίκα εἶχε διανύσει αἰσίως δέκα ἐννέα ἔτη, ὅταν προσήλθεν εἰς τὰς ἐξετάσεις, τὰς πρὸς ἀπόκτησιν πτυχίου. Ἡ κυρά Γιάννενα μὲ τὰ ἑορτινὰ τῆς ἐνδύματα παρέστη εἰς τὴν πνευματικὴν δοκιμασίαν τῆς χαϊδεμένης τῆς, ἀφοῦ προηγουμένως εἶχε συστήσει, μὲ τὴν γλῶσσαν ποῦ ἐκείνη μόνον ἤξευρε, τὴν τύχην αὐτῆς εἰς τοὺς ἐξεταστάς, οὓς ἐγνώριζεν ὄχι μόνον, κατ' ἐπιφάνειαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ ἐσώρουχα.

Τὸ πτυχίον τὸ πολύτιμον ἀπεκτήθη, ἡ Μαρίκα ἐχειροτονήθη διδασκάλισσα καὶ ἡ «Νέα Ἐφημερίς» ἐδημοσίευσεν τὴν ἐπομένῃν τρία διάφορα, τὸ μὲν μὲ ἀστεριῶσκον κάτωθεν, τὰ δὲ ἄλλα ἄνευ διακριτικοῦ τινος ση-

μείου, δι' ὧν ἀνηγγέλλετο εἰς τὸ Πανελλήνιον τὸ εὐφρόσυνον καὶ μεγίστου ἐνδιαφέροντος γεγονός.

Πάντοτε ὅμως ἢ ἀπὸ τῶν ὀνείρων εἰς τὴν πραγματικότητα μεταστάσις παρουσιάζει πικρίας, δυσχερείας, ἀπογοητεύσεις.

Ἡ κυρὰ Γιάννενα ἐξήκολούθει νὰ ἦνε ἡ μήτηρ τῆς Μαρίκας, ἀλλ' ἡ Μαρίκα δὲν ἦτο πλεόν ἡ θυγάτηρ τῆς κυρᾶς Γιάννενας. Τί κοινὸν μεταξὺ σκάφης καὶ σάπωνος καὶ λογιότητος καὶ πτυχίου;

Ἡ Μαρίκα ἦτο νέα ἀνεπτυγμένη, εἶχε λάβει πιστοποιητικὸν ὅτι γνωρίζει ἑλληνικά, μαθηματικά, λατινικά, γαλλικά, ἱερά, ἱστορίαν, γεωγραφίαν, οἰκιακὴν οἰκονομίαν, ἰχνογραφίαν, φωνητικὴν μουσικὴν· πῶς λοιπὸν θὰ συνεβιάζετο μὲ ὄλας αὐτάς τὰς γνώσεις τῆς νὰ λέγηται κόρη τῆς κυρᾶς Γιάννενας, τῆς πλύστρας; Κάτω τὰ σκαφίδια κάτω τὰ ξενοδουλέματα.

Ἄλλ' ἡ κυρὰ Γιάννενα δὲν ἤκουεν ἀπὸ αὐτὰ καὶ δὲν κατωρθώθη νὰ πεισθῇ εἰμὴ ἀπὸ τὴν ἀκατανίκητον ἐκείνην δύναμιν, ὅφ' ἦς οὐδεὶς ἴσως ὑπάρχει ὁ μὴ πειθόμενος, ἀπὸ τὰ νεῦρα τῆς Μαρίκας.

Ἡ σκάφη ἐγκατελείφθη ὑπὸ τῆς κυρᾶς Γιάννενας, ἀλλ' ὅχι καὶ ἡ ἐπιτηδείότης τῆς νὰ ἐπιτυγχάνῃ εἰς τοὺς σκοπούς, τοὺς ὁποίους ἐπεδίωκε, τοῦλάχιστον ὅταν δὲν ὑπῆρχον νεῦρα εἰς τὸ μέσον. Ὁ τότε ὑπουργὸς τῆς Παιδείας παραβλέψας 163 συστάσεις, αἵτινες τῷ εἶχον γίνει παρ' 162 βουλευτῶν καὶ ἐνὸς ἀποτυχόντος ὑποψηφίου ἐξ Ἀττικῆς διὰ τὴν θέσιν τῆς διδασκαλίας δῆμου τινος τῆς Κορινθίας, προὔτιμησε νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν γλυκόλογον πλύντριάν του καὶ διώρισε τὴν Μαρίκαν τῆς πρὸς μεγάλην εὐτυχίαν τῆς σεβαστῆς μητρὸς τῆς καὶ σκανδαλώδη ἀποτυχίαν τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας.

Ὅλα ἤτοιμάσθησαν πρὸς ἀναχώρησιν καὶ ἡ Μαρίκα μετὰ τῆς μητρὸς τῆς ἐγκατέλιπον τὸ κλασικὸν Ἄστυ, ἀφοῦ πρῶτον ἡ τρυφερὰ κόρη ὠχρὰ καὶ συγκεκνημένη ἀπεχαιρέτησεν ἐν τῷ σταθμῷ Πελοποννήσου τὸν ἐκλεκτὸν τῆς τόσον καλλιεργημένης καρδίας τῆς, μυροβόλον λιμοκοντόρον.

Ἡ ζωὴ ἐν τῷ ἀγροίκῳ ἐκείνῳ δῆμῳ τῆς Κορινθίας δὲν ἐφαίνετο κ' ἐκτάκτως εὐχάριστος οὔτε εἰς τὴν νεαρὰν διδασκάλισσαν, οὔτε εἰς τὴν πολυμήχανον μητέρα τῆς, ἥτις εἰθισμένη εἰς τὴν ἐργασίαν, ἤρξατο ἤδη νὰ πάσχῃ ἐν τῇ πλήρει ἀδρανεῖα, εἰς ἣν ἡ ὑψηλὴ τῆς θυγατρὸς τῆς θέσις τὴν εἶχε καταδικάσει.

Παιδιά ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀπετέλουν τὸ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνυπόδητον ποίμνιον τῆς Μαρίκας, ἥτις ὠδήγει αὐτὸ οὐχὶ μετ' ἐκτάκτου ζήλου εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ φωτός.

Ἐν τῇ μοναξίᾳ καὶ τῇ ἀφορήτῳ πλήξει ἡ Μαρίκα εὔρεν ἐπὶ τέλους μικρὰν ἀνακούφισιν εἰς τὴν γνωριμίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ Δημάρχου, εἰκοσαετοῦς νεανίου, ὅστις ἀποπερατώσας τὰς σπουδὰς του ἐν τῷ ἑλληνικῷ σχολείῳ τῆς Κορίνθου εἶχε προορισθῆ καὶ ὡς πολιτικός διάδοχος τοῦ πατρός του.

Οἱ δύο γνώριμοι μετ' οὐ πολὺ ἠννόησαν, ὅτι ὁ εἷς εἶχε γεννηθῆ διὰ τὸν ἕτερον καὶ ἀφῆθησαν τελείως εἰς τῆς καρδίας των τὸ κράτος.

Ἄλλὰ ἡ τόσῃ ῥωμαντικῇ αὐτῇ ὑπόθεσις ταχέως ἐγένετο γνωστὴ ἀνὰ τὸ χωρίον. Οἱ γονεῖς ἔπαυσαν ν' ἀποστέλλωσι τὰ τέκνα των εἰς τὸ σχολεῖον, ὅπου ἐλάμβανον χώραν δαιμονικαὶ σκηναί, τὰς ὁποίας οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων καλοῦσιν ἐρωτικὰς συνεντεῦξεις, ὁ δὲ κ. Δήμαρχος ἔλαβε πάντα τὰ δυνατὰ μέτρα ἵνα σώσῃ τὸν υἱόν του ἐκ τοῦ ἀνιάτου γάμου, ὑφ' οὗ ἠπειλεῖτο· εἰς μάτην ὅμως· ὁ μὲν υἱὸς ἐγίνωσκε κάλλιον ν' ἀγαπᾷ ἢ νὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς πατρικὰς παροτρύνσεις, ὁ δὲ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, παρ' οὗ εἶχε ζητηθῆ ἡ ἀπόλυσις τῆς Μαρίκας, ἐκώφευεν εἰσηγήσει τοῦ κυβερνητικοῦ ἐκ Κορινθίας βουλευτοῦ, οὗ ἀντίθετος ἐτύγχανεν ὁ πατὴρ τοῦ ἐρῶντος νεανίου κ. Δήμαρχος.

Εἰς τοιοῦτον εὐρίσκοντο τὰ πράγματα σημεῖον, ὅτε αἴφνης πρῶϊαν τινα ἔφθασεν εἰς τὸ χωρίον ἡ εἰδῆσις, ὅτι ἐπειδὴ ἡ τιμὴ τοῦ ἄρτου εἶχεν ὑπερμέτρως ὑψωθῆ, ἐπαύθη τὸ ὑπουργεῖον καὶ ἐκλήθη νὰ σχηματίσῃ νέον τοιοῦτον ὁ φίλος τῷ Δημάρχῳ πολιτικός ἀρχηγός. Ὁ κ. Δήμαρχος δὲν ἐπρόφθασε ν' ἀναπνεύσῃ καὶν ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκῆτῳ μεταβολῇ καὶ ἡ Μαρίκα εἶχεν ἀπολυθῆ τῆς ὑπηρεσίας, ἀναγκασθεῖσα μάλιστα, εἰς ἐπίμετρον τοῦ μεγάλου κακοῦ, ν' ἀπέλθῃ αὐθημερόν τοῦ τόπου, ἐνθα κατὰ πρῶτον ἐδίδαζεν, ἀλλ' ὄχι ἴσως καὶ κατὰ πρῶτον ἠγάπησεν. Ἐν Ἀθήναις ὁ βίος κατέστη στενόχωρος. Ἡ κυρὰ Γιάννενα καιρίως τρωθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀποτυχιῶν ἐν ταῖς προσδοκίαις τῆς, ἔπαθε τὴν υἰείαν καὶ δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν μπουγάδαν τῆς. Πτώχεια δὲ καὶ θλίψις ἐβασίλευεν ἔκτοτε εἰς τὸν πενιχρὸν οἰκίσκον τῆς, τὸν τόσον φαιδρὸν ἄλλοτε καὶ ἡ ζωὴ τῶν δύο γυναικῶν διεῖρρεε πλήρης πικριῶν ὑπὸ τὴν σκέπην μόνης τῆς φιλανθρωπίας.

Ἄσσοι ἔμαθον τὴν μικρὰν αὐτὴν ἱστορίαν, ἣν τόσον ἀτέχνως ἔγραψα εὐρίσκουσιν ἴσως πλείστας ὄσας ἄλλας ἵνα τὴν παρομοιάσωσιν.

Ἡ μεγαλομανία, ἡ πρὸς τ' ἀκατόρθωτα τάσις, ἡ ἀνώμαλος τῆς οἰχογενείας ἐξέλιξις κατέστησαν ἀτυχῶς παρ' ἡμῖν κανὼν ἐν τῇ κοινωνικῇ

διαίτη. Τὸ ἐπάγγελμα τῶν γονέων τὸ ἀσφαλίσαν εἰς αὐτοὺς ἔντιμον καὶ ἄνετον βίον καὶ τὸ ὅποιον φυσικῶς προώρισται νὰ τελειοποιηθῇ εἰς χεῖρας τῶν τέκνων πρὸς ὄφελος καὶ αὐτῶν καὶ τῆς κοινωνίας, ἐγκαταλιμπάνηται συνήθως ὡς βάρβαρον καὶ ἀνάρμοστον. Τὰ κτήματά μας καταστρέφονται, τὰ κεφάλαιά μας σπαταλῶνται κακῆν κακῶς, ἢ ἔν τινι ἐργασίᾳ κτηθεῖσα φήμη περιφρονεῖται καὶ ὅλοι ἀτενίζομεν πρὸς τὸν αἰθέριον τῶν γραμμάτων κόσμον, χωρὶς, πλὴν τῶν ἄλλων, νὰ σκεπτώμεθα ὅτι πάντοτε καὶ ὅπουδῆποτε ἡ μεγάλη συρροή καὶ συνώστισις ἐπιφέρει τὴν ἀσφυζίναν.

Διὰ τῆς Μεθόδου τοῦ Αὐτοθαυμασμοῦ

Τίς ἐξ ὑμῶν δὲν ἔτυχε νὰ θαυμάσῃ ἑαυτὸν ; Οἱ δικηγόροι, οἱ ἱατροί, οἱ πολιτευόμενοι, οἱ στρατιωτικοί, οἱ θεολόγοι, οἱ ἔμποροι, οἱ ἐργάται, αἱ κόραι, αἱ δέσποιναι, ὅλοι ὅλοι καὶ ὅλαι ὅλαι θὰ ἔχουν νὰ ἐνθυμηθῶν περιστάσεις, καθ' ἃς ἐθαύμασαν ἑαυτοὺς. Ἐκ τῶν δικηγόρων ἕκαστος θὰ συνέπεσέ ποτε νὰ σκεφθῇ ὅτι ἂν ἡ δεῖνα ὑπόθεσις δὲν ἦτο εἰς αὐτὸν ἐμπειπιστευμένη θ' ἀπώλετο, ἐκ τῶν ἱατρῶν, ὅτι ἄνευ τῆς ἐκτάκτου διαγνωστικῆς ἱκανότητός του ὁ τάδε ἀσθενὴς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ θεραπευθῇ, ἐκ τῶν στρατιωτικῶν ὅτι μόνος αὐτὸς ἐφάνη γνωρίζων τὸ ἔργον του εἰς ἕκτακτόν τινα περίστασιν, ἐκ τῶν πολιτευομένων ὅτι ἔσωσεν ἕν ὁποιοῦνδήποτε ζήτημα διὰ τῆς ἀγορεύσεως ἢ τῆς σιγῆς του, ἐκ τῶν θεολόγων ὅτι τῷ συνέβη ποτε νὰ διδάξῃ καὶ κατὰ τὸ ὅποιον πράγματι ἐπρέσβευε. Ποῖα δὲ παρακαλῶ ἐξ ὑμῶν, κυρίαί μου, δὲν ἔτυχε ποτε νὰ θαυμάσητε τὴν μορφήν σας πρὸ τοῦ κατόπτρου, νὰ σκεφθῆτε ὅτι οἰκοκυρὰ ὡς σεῖς δὲν ὑπάρχει ἄλλη, ὅτι σύζυγος ἢ μήτηρ ἢ καὶ πενθερά, ὡς σεῖς εἶνε κτῆμα δυσεύρετον ;

Αὐτὸς ὁ ἐνδόμυχος αὐτοθαυμασμὸς εἶνε μία τῶν κοινοτέρων ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν. Ἄλλ' ὅταν ἐξωτερικεύηται, ὅταν ἐκδηλῶται προφορικῶς ἢ ἐγγράφως, ὅταν τὸ ὑποκειμένον σας, τὸ ὅποιον θαυμάζετε ἀποπειρᾶσθε νὰ τὸ ὑμνήσητε σεῖς αὐτοὶ καὶ τὸ ἐπιδειξήτε εἰς τὸν κόσμον καὶ τὸ ἐπιβάλητε εἰς αὐτόν, τότε αὐτὴ ἢ προσπάθειά σας καταντᾷ μία μέθοδος, μία μέθοδος μικρὸν διαφέρουσα τῆς μεθόδου τοῦ πορτοφολίου.

Ἄτυχῶς δὲ ἀπὸ τινος ἢ μεθόδου αὕτη ἤρξατο διαδιδόμενη παρ' ἡμῖν. Ἄτομα αὐτοθαυμαζόμενα ἐκτρέπονται εἰς τὰς αὐθαδεστέρας τῶν ἀξιώσεων καὶ ὑποστηρίζουσιν αὐτὰς διασαλπίζοντα τὰ ἔξοχα προτερήματά των, οὐχὶ δὲ σπανίως ἐπιτυγχάνουσι τοῦ σκοποῦ των. Διότι αἱ κοινωνίαί

ἐνίοτε ὁμοιάζουσι τὰ μικρὰ παιδία, τὰ ὅποια ζαρόνουσ ὅταν κτυπήσῃ τις δυνατὰ τὸν πόδα του κατὰ γῆς ἐνώπιόν των. Ὅταν παραστῆ τις πρὸ αὐτῶν κτυπῶν μετὰ πατάγου τὰ προτερήματά του, ὑποχωροῦν, παύει νὰ λειτουργῇ ἡ κρίσις των καὶ ἀνοίγουν πρὸς τὸν θορυβοῦντα τὸν δρόμον δν ἐπιθυμεῖ.

Ποσάκις δὲν ἠκούσατε αὐτοθαυμαζομένους, ποσάκις δὲν εἶδατε αὐτούς, μὲ τὰς ἀξιώσεις των ὁποίων ἐγελάσατε ἄλλοτε, πολὺ ὑπεράνω ἐκείνων, οὐς σεῖς πράγματι ἐκρίνετε ἀξίους θαυμασμοῦ; Ποσάκις δ' ἐπὶ τέλους δὲν κατηντήσατε καὶ σεῖς αὐτοὶ νὰ πιστεῦσητε εἰς τὸ τάλαντον των ἐπιτηδείων τούτων αὐτοθαυμαστῶν;

Τὸ φαινόμενον εἶνε λίαν περιέργον, ἀλλ' ὄχι καὶ ὅλως ἀκίνδυνον. Ἡ κοινωνία, παρ' ἧς ἡ ἐργασία, ἡ εὐφυΐα, ἡ ἀξία ὑποχωροῦσι πρὸ τῆς θρασυτήτος τοῦ αὐτοθαυμασμοῦ εἶνε καταδικασμένη νὰ διέλθῃ ὅλα τῆς ἐκλύσεως τὰ στάδια καὶ μόνον διὰ βιαίου τινος κλονισμοῦ ν' ἀνακύψῃ.

Οἱ αὐτοθαυμασταὶ εἰσὶ συνήθως μισάνθρωπα καὶ θρασυδείλα ὄντα. Τὰ πάντα τολμῶσιν, ἀλλὰ τρέμουσι καὶ πρὸ αὐτῆς τῆς σκιᾶς των. Ἐπαγγέλλονται τὸν φίλον πρὸς πάντας, ἀλλ' οὐδένα ἀνέχονται, οὐδένα συμπαθοῦσι, πρὸς οὐδένα διάκεινται πράγματι φιλίως. Ἐν ᾧ τοὺς βλέπετε νὰ σᾶς θωπεύωσιν, αἰσθάνεσθε τὰ δείγματα των ὀδόντων των ἐπὶ τῆς σαρκός σας. Ἐὰν τοὺς ῥαπίσητε σπεύδουσι ν' ἀσπασθῶσι τοὺς πόδας σας, ἐὰν τοὺς ἀσπασθῆτε σπεύδουσι νὰ σᾶς ῥαπίσωσι. Μισοῦσιν ὅλον τὸν κόσμον, ἀλλ' ἐπιθυμοῦν οὐδεὶς νὰ τοὺς μισηῖ.

Ἡ κολακεία, ἡ εὐτέλεια, ἡ ἀναίδεια εἰσὶ τὰ κυριώτερα μέσα, δι' ὧν ὑποβοηθοῦσι τὸν διὰ τῶν κραυγῶν τοῦ αὐτοθαυμασμοῦ των ἐπιδιωκόμενον σκοπόν.

Ὁ τύπος τοῖς χρησιμεύει συνηθέστατα ὡς φωτογραφικὴ μηχανὴ τοῦ εἰδῶλου των. Γράφουσιν ἰδίᾳ χειρὶ ἄρθρα, ἐν οἷς ἀφ' ἑνὸς ἐξαίρεται ἡ ἔκτακτος ἰκανότης των, ἡ ἔκτακτος ἐπίδοσις των εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, ἡ ἔκτακτος μετριοφροσύνη των, ἀφ' ἑτέρου δὲ καλεῖται τὸ φιλόμουσον κοινόν, εἴτε ὡς πόλιτεία, εἴτε ὡς κοινωνία, νὰ ἐπωφεληθῆ τῆς περιστάσεως καὶ ἀναβιβάσῃ αὐτοὺς εἰς τὰ περίβλεπτα σημεῖα, ἀφ' ὧν μόνον δύνανται νὰ δρᾶσωσιν ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτοῦ.

Οἱ τύποι οὗτοι τοῦ τύπου οὐδενὸς βεβαίως ἐξ ὑμῶν διαφεύγουσι τὴν προσοχὴν. Δυσπιστεῖτε πρὸς αὐτοὺς κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ βαθμυγδὸν ἐξοικειοῦσθε πρὸς τοὺς χαρακτῆρας των, πιστεῦετε εἰς τὴν μορφὴν των, ἀνεχθε τὰς ἀξιώσεις των καὶ χωρὶς κἂν νὰ ἐννοήσητε πῶς σᾶς ἀρπάζουσι

διὰ τῆς μεθόδου των τὴν ἐμπιστοσύνην σας, ὅπως ἄλλοι διὰ τῆς ἰδικῆς των μεθόδου τὸ βαλάντιόν σας.

Ἡ Μουσικὴ

Καλημέρα, Λουλού μου, καὶ ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι κατάφορτη μὲ τετραδία;

— Καλῶς τὴν Παναγιωτίτσα μου. Ἔρχομαι ἀπὸ τὸ μάθημα τῆς μουσικῆς. Μὰ μὴ βρωῆς, καυμένη· ἡ δασκάλισσά μου ἦ κ. Πρίτσχεν εἶχε σήμερα ἓνα συνάχι φοβερὸ καὶ μὲ τὸ ράντισμα τῶν πτερνισμάτων τῆς μου ἔσβυνε ὅλη τὴ φλόγα, μὲ τὴν ὁποίαν ἐτραγουδοῦσα τὸ ψυχὴ μου ἐκεῖνο κομμάτι, τὰ μπιχλιμπιδία τοῦ Φάστου.

— Τί εἶνε αὐτὰ τὰ μπιχλιμπιδία τοῦ Φάστου;

— Οὐ, καυμένη, ἐννοῶ· εἶται τῆς σχολῆς τοῦ Κόντου. Νά, ἔτσι μεταφράζουν οἱ ποιηταὶ μας εἰς τὴν δημοτικὴν, ἡ ὅποια καθὼς λέγουν εἶνε ζωντανή, τὰ bijoux τοῦ Faust.

— Ἄ, κατάλαβα. Μὰ, σὲ δύο μῆνας ποῦ ἄρχισες μαθήματα τραγουδεῖς τόσφ δύσκολα κομμάτια; Γιατί αὐτό, καθὼς ἀκούω, καὶ στὸ θέατρο ἀκόμη καμμιὰ δὲν τὸ καταφέρνει. Μπράβο, Λουλουκάκι μου, πάντα ἔλεγα πῶς εἶται σπέρτο μοναχό.

— Δὲν προσδεύω ὅμως τὸ ἴδιο εἰς ὅλα· ἐξαιρετικῶς εἰς τὴν μουσικὴν. Φαντάσου ποῦ ἦ κ. Πρίτσχεν ποτὲ δὲν μου εὗρηκε λάθος νὰ διορθώσω. Ἄληθεια ὅμως καὶ ἡ μαμὰ τῆς ἔκαμε καλὰ παζάρια· τῆς εἶπεν ὅτι ἐννοεῖ εἰς 5 μῆνας νὰ ἔχω τελειοποιηθῆ καὶ μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν μόνον ἤρχισα· γιατί ὁ μπαμπᾶς ἔλεγεν ὅτι τὸ μανάβικο δὲν ἔκαμνε πλέον λαμπραῖς δουλειαῖς καὶ ἤθελε νὰ μὴ αὐξήσωμεν τὰ ἐξοδά μας.

— Μὰ τί πέντε μῆνες· σὺ βλέπω πῶς ἐτελειοποιήθης σὲ δύο μόνον. Δὲν ἔξεύρεις ὅμως, Λουλούκα μου, τί γλύκα ποῦ ἔχω κ' ἐγὼ τὸ πιάνο μου καὶ ὅλοι μας στὸ σπῆτι. Ὁ μπαμπᾶς τὸ βράδυ ποῦ ἔρχεται κουρασμένος ἀπὸ τὴ δουλειὰ δὲν προφθάνει νὰ μᾶς πῆ καλησπέρα καὶ μὲ καθίζει στὸ πιάνο νὰ τοῦ παίζω τὴν Μαρούλα καὶ τὸ Νάνι Νάνι.

— Καλὲ τί θὰ πῆ! Ἡ μουσικὴ καὶ τὰ θηρία ἀκόμη ἐξημερώνει, πολὺ περισσότερο τοὺς γονεῖς μας, οἱ ὅποιοι ὅσφ ἄξεστοι καὶ πρόστυχοι καὶ ἂν ἦνε, εἶνε ἐπὶ τέλους ἄνθρωποι.

— Ἄλλὰ τώρα σᾶς ἐτοιμάζω μίαν Surprise· ἐκομποζάρισα μίαν πόλκα τρέλλα· ξέρω λαμπρά καὶ κομποζάρω, ἀλλὰ δυσκολεύομαι νὰ γράφω τὰς συνθέσεις μου· μου ὑπεσχέθη ὅμως ὁ ἀρχιμουσικὸς τοῦ Ἴπ-

πικροῦ, ὅτι θὰ μοῦ τὴν γράφῃ αὐτὸς τὴν πόλκα μου· καὶ τότε πιά θὰ σὲ κάμω νὰ ζηλεύης· καὶ ὁ τόπος καὶ ὁ τύπος θ' ἀναστατωθῇ.

— Καὶ τί τάχα τόσῳ δύσκολο πρᾶγμα νομίζεις τὴν σύνθεσιν· ἐγὼ συνθέτω δεκαπέντε τραγούδια τὴν ἡμέραν· ἀρκεῖ νὰ θελήσω.

— Δὲν λέγω τὸ ἐναντίον· γι' αὐτό, καυμένη σκάζω, ὅταν ἀκούω πῶς σπουδάζουν χρόνια στὸ Ὠδεῖον καὶ πῶς πηγαίνουν στὴν Εὐρώπην νὰ τελειοποιηθῶν. Πρέπει νὰ ἔχῃ πολὺ ξερὸ κεφάλι αὐτὸς ὁ κόσμος. Ἡ μουσικὴ εἶνε φυσικὸν προτέρημα· ἀρκεῖ νὰ μάθῃ κάνεις τὰ πρῶτα βήματα, καὶ ἔπειτα, ἂν ἔχῃ κλίσιν, πέρνει μόνος του κατῆφορο.

— Βέβαια· ἔτσι εἶνε. Ἀλλὰ τὸ πιάνο, καυμένη, κατῆτηγσε πρόστυχο πλέον. Ὅπου περάσῃς πιάνο ἀκοῦς. Ἐγὼ ἂν καταφέρω τὸν μπαμπᾶ θ' ἀρχίσω μαντολίνο. Εἶνε πολὺ τῆς μόδας τώρα στὴν ἀριστοκρατία. Πολλὰ ὅμως εἶπαμε στὸ δρόμο. Πότε θὰ ἔλθῃς μιὰ ἀπογευματινὴ νὰ τὰ τελειώσωμεν σπίτι μου· σ' ἔχω τόσῳ ἐπιθυμήσει, Λουλούκα μου.

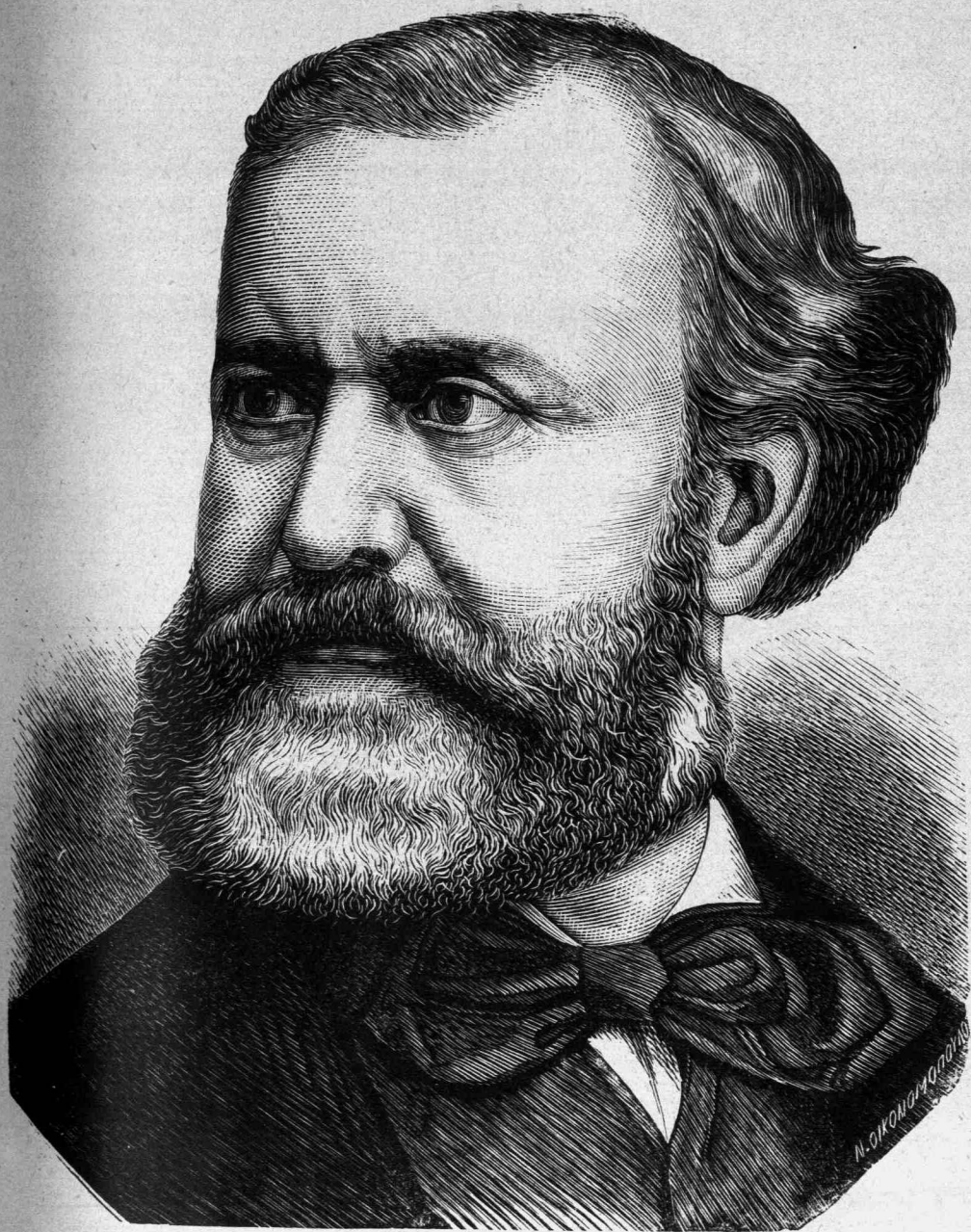
— Θὰ ἔλθω χωρὶς ἄλλο. Au revoir !

— Au plaisir.

Ὁ διάλογος οὗτος συνήφθη πρὸ τῶν παραθύρων ἐνὸς ὑπογείου τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς, ἐν τῇ ὁποίᾳ κατοικεῖ φίλος μου τις ἄγγλος, ἀνταποκριτὴς ἐφημερίδων, ἔχων τὸ ἀτύχημα νὰ ἐννοῇ τὰς νεωτέρας ἑλληνικάς, τοῦτέστι καὶ τὴν καθαρεύουσαν, καὶ τὴν μιγάδα καὶ τὴν δημοτικὴν. Εὐρίσκετο κατὰ τύχην ἐγγὺς τοῦ παραθύρου καὶ δὲν τῷ διέφυγεν οὐδὲ λέξις ἐκ τοῦ ἀφελοῦς διαλόγου τῶν τρυφερῶν φίλων. Ὅτε ἡμέραν τινα μοι ἐπανέλαβεν ὅ,τι ἤκουσε «τώρα ἐννοῶ, προσέθηκε, διατὶ κάνεις σας ἐν Ἑλλάδι δὲν γνωρίζει μουσικὴν».

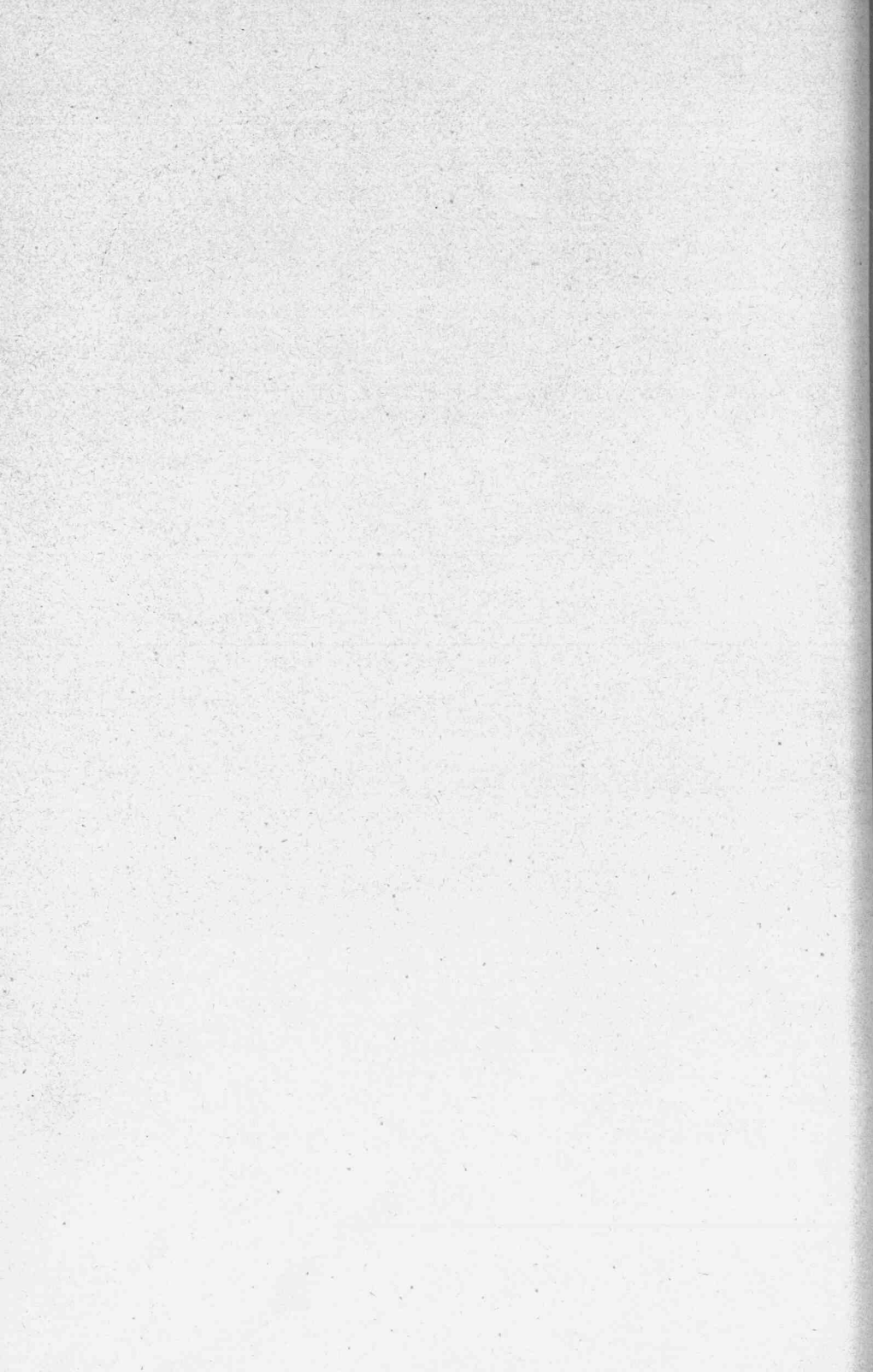
Ἐπιστημονικὴ Συζήτησις

Η συζήτησις ἐν γένει, πολλῶ δὲ μᾶλλον ἢ ἐπιστημονικῇ, σκοπὸν ἔχει νὰ διαφωτίζῃ τὸ ἑφ' οὗ διεξάγεται θέμα καὶ καταλήγῃ εἰς συμπέρασμα περιέχον τὴν ἀλήθειαν ἢ τοῦλάχιστον προσεγγίζον πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Παρ' ὅμιν ὅμως πᾶσα συζήτησις καὶ ἰδίᾳ ἢ ἐπιστημονικῇ ἐκτυλίσσεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπὶ ἐδάφους κατεσπίλωμένου ὑπὸ τῆς βρωμεροτέρας ὕλης τοῦ ἑλληνικοῦ ὕβρεολογίου, καταλήγει δὲ συνήθως εἰς περιπλοκὴν τοῦ ἀνατεμνομένου ζητήματος καὶ εἰς τὴν πεποιθῆσιν παρὰ τοῖς μακρόθεν θεωμένοις τὸν ἀγῶνα, ὅτι ἐκατέρωθεν οἱ διεξαγαρόντες αὐτόν, ἄλλ' ἀντ' ἄλλων ἔλεξαν.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΓΚΟΥΝΩ

Ἰδοῦ καὶ δείγματα ἑλληνικῆς ἐπιστημονικῆς συζητήσεως ἐν βραχυτάτῃ περιλήψει : «Ὁ κ. Τάδε ἐξέδωκε πρό τινας μελέτην περὶ κλπ. Ἡ ἐπιπολαιότης μετὰ τῆς θρασύτητος συνδέονται ἐν αὐτῇ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ὁ κ. Τάδε δὲν ἔπραξεν ἄλλο τι ἢ νὰ συβράψῃ διάφορα τεμάχια ξένων συγγραφῶν, ὧν τὴν γλῶσσαν ἀγνοεῖ καὶ συνεπῶς παραμορφώνει τὰ νοήματα. Ἀλλοίμονον εἰς τὴν ἐπιστήμην ὅταν τοιμῶσι νὰ παρίστανται ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς συγγραφεῖς τοιοῦτου εἶδους. Ὁ ἔχων τὴν ὑπομονὴν νὰ διεξέλθῃ τὴν μελέτην τοῦ κ. Τάδε θὰ προσκρούῃ διαρκῶς κατὰ πασσάλων ἀμαθείας, μωρίας, ἀναιδείας, ἐστὶν ὅτε καὶ παραφροσύνης».

Ἐπεταὶ ἡ παράθεσις διαφόρων τεμαχίων ἐκ ξένων συγγραμμάτων, ἅτινα ἠγνόησεν ὅλως διαφόρως ὁ κ. Τάδε παρ' ὅ,τι μεταφράζει αὐτὰ ὁ ἐπικριτής.

Ἀπάντησις τοῦ κ. Τάδε :

«Δὲν προσήκεν εἰς ἡμᾶς ν' ἀπαντήσωμεν εἰς τὸν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἡμετέρας μελέτης λίβελλον τοῦ κ. Δεῖνα. Ἄλλ' ἡ παρ' αὐτοῦ κακόπιστος παραμόρφωσις τοῦ ἡμετέρου ἔργου δυνατὸν ν' ἀπατήσῃ τοὺς ἀπλουστέρους καὶ ἰδοῦ διατὶ ἀξιούμεν τὸν κ. Δεῖνα τῆς τιμῆς ν' ἀνασκευάσωμεν τὰς μωρίας του.

Ἡ ἀνατροφή ἡμῶν δὲν ἐπιτρέπει νὰ τὸν παρακολουθήσωμεν εἰς τὰς ὕβρεις του, ὁμολογοῦμεν δὲ ὅτι μετ' ἀηδίας λαμβάνομεν τὸν κάλαμον, προκειμένου νὰ συζητήσωμεν πρὸς ἄνθρωπον χυδαῖον, ἀγράμματον, ψεύστην, μωρὸν, κακόπιστον, ἄγνωστον ὅλως καὶ εἰς τὸν κόσμον τῆς ἐπιστήμης καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν».

Ἐπεταὶ ἡ παράθεσις διαφόρων τεμαχίων ξένων συγγραμμάτων, ἅτινα περιλαμβάνονται ἐν ἀτυχεῖ μεταφράσει καὶ ὡς ἴδια δῆθεν ἐργασία εἰς τὴν μελέτην τοῦ κ. Δεῖνα πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἰδοῦσαν τὸ φῶς καὶ εἰς ὅλως διάφορον τοῦ προκειμένου θέμα ἀφορῶσαν.

Καὶ ἡ συζήτησις ἔληξε.

Ἀληθές εἶνε ὅτι σπανίως παρουσιάζονται παρ' ἡμῶν συζητητὰ ἐπὶ θεμάτων ἐπιστημονικῶν. Ἡ πλειονότης τῶν ἐλλήνων ἐπιστημόνων ἀγαπῶσι τὴν ἐπιστήμην των ὅσον καὶ οἱ ἀραπατζῆδες τὰ κάρβυρα των. Καὶ ἡ ἐπιστήμη καὶ τὸ κάρβυρον εἰσὶ μέσα βιοποριστικά.

Ὡς ἐκ τούτου ὀλίγοι εἰσὶν οἱ παρακολουθοῦντες τὰς προόδους τοῦ κλάδου των ἢ προσπαθοῦντες τοῦλάχιστον νὰ διατηρῶσι τὰ ἐπιστημονικὰ ἐφόδια, ὧν ποτε ἐγένοντο κάτοχοι. Οἱ πολλοὶ ὅταν ἀναγκασθῶσι νὰ ἐξέλθωσι τῆς πεπατημένης ὁδοῦ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος,

ἵνα γράψωσιν ἢ συζητήσωσι τι σχετικὸν πρὸς τὴν εἰδικότητά των, καταφεύγουσιν εἰς ἀλλοτρίας ἐπιστημονικὰς ἀποθήκας καὶ λαμβάνοντες ἐκέϋθεν ὅ,τι καὶ ὅπως δυνηθῶσι τὸ μεταπωλοῦσιν ὡς ἴδιον κτῆμα, χωρὶς νὰ σκεφθῶσιν ὅτι δυνατὸν ποτέ τις τῶν ἀντιζήλων νὰ λάβῃ τὸν κόπον νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν μεθοδὸν των. Ἡ ὑπόπτου καλοθηλείας ἐπιστημονικὴ αὕτη ἐργασία δύναται ἀκριβέστερον νὰ κληθῆ μεταπρατικὴ. Ὅταν δὲ οἱ ἐπιστήμονες εἰσὶ μεταπράται, φυσικὸν εἶνε καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ συζήτησις νὰ ποικίληται δι' ὕβρεων καὶ νὰ τελευτᾷ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι καὶ τὸ ἓν καὶ τὸ ἕτερον τῶν μετασχόντων αὐτῆς μερῶν ξένον ὑλικὸν μετεχειρίσθη ἢ κακομετεχειρίσθη πρὸς ἀπόκτησιν φήμης ἐπιστημονικῆς.

Ποιηταὶ

Aναμφισβήτητον εἶνε ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετηρίδα ἐπανάστασις δεινὴ ἐξερράγη ἐν τῷ ποιητικῷ τῆς Ἑλλάδος κόσμῳ, ἐπανάστασις ἣτις παρέσυρεν ἐν τῇ ἀκατασχέτῳ ὀρμῇ της θρόνους ποιητικούς ἀσαλεύτους νομιζομένους.

Ἄλλ' ἡ ἐπανάστασις αὕτη ἐπῆλθεν ὄλως ἀπροσδοκῆτως. Τίποτε δὲν προσεῆμανε τὴν ἔλευσίν της. Οἱ δεκαπεντασύλλαβοι ποιηταὶ ἔψαλλον ἐπευφημούμενοι μετ' ἴσης ἐπιτυχίας τὰ κατορθώματα τῆς πατρίδος καὶ τὸν ἔρωτα τῶν συγχρόνων των. Τὸ κοπτερόν καὶ λιγερόν σπαθί μου καὶ τὸ παιδί μὲ τὴν φαρέτραν ἦσαν τὰ συνήθως ἐμπνέοντα αὐτοὺς εἰς ἀμετρήτους δεκαπεντασυλλάβους, οἵτινες ἐνεθουσίων τὸν λαὸν καὶ παρέσυρον εἰς οἰκτράς ἀπομιμήσεις τοὺς ἐκ τῶν νεωτέρων μᾶλλον εὐφαντάστους.

Δὲν ἀπητεῖτο τότε καὶ μεγάλη δυσχέρεια ἵνα παραστῇ τις πρὸ τοῦ δημοσίου ὡς ποιητής. Μία ἰδέα ὅποιαδῆποτε ἢ καὶ ἀπλῶς ἀπόπειρα ἰδέας εἰς δεκαπεντασυλλάβους ὁμοιοκαταλήκτους ἐκφραζομένη παρεῖχεν ἀκόπως τὸ ποιητικὸν δίπλωμα. Τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τῶν ποιητικῶν πραγμάτων, ὀμαλή, εἰρηνικὴ, ἐδραία. Ἄλλ' αἴφνης πολέμιος δεινὸς ἀνέκυψεν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς καὶ τῶν δεκαπεντασυλλάβων τὸ κράτος ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ ἀγῶνος στιγμῆς ἐκλονίσθη.

Μεταξὺ τῶν πρώτων συνωμοτῶν ἀπεπειράθη νὰ καταλεχθῶ καὶ ἐγώ. Μίαν ἑαρινὴν πρωίαν πρὸ δώδεκα ἢ δεκατριῶν ἐτῶν τρέμοντες ἐκ τῆς συγκινήσεως ἐβρίψαμεν μετὰ τοῦ Γεωργίου Δροσίνῃ εἰς τι τῶν ἐν Ἀθήναις γραμματοκιβωτίων ἀνὰ μίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν «Ραμπαγᾶν» ἀπευθυνομένην. Ἡ τοῦ Δροσίνῃ περιεῖχε τὸ ποιημάτιόν του τὸ «Λάθος

τοῦ Θεοῦ», ἡ δὲ ἰδική μου τετράστιχον ἐπίγραμμα εἰς ποιητὴν. Τὸ «Λάθος τοῦ Θεοῦ» ἐδημοσιεύθη μετ' ἐπαίνων ἐν τῷ «Ῥαμπαγᾶ», τὸ δὲ ἐμὸν τετράστιχον ἀπερρέφθη ἐξ ἴσου μετ' ἐπαίνων. Ἄλλ' ἵνα σᾶς γνωρίσω τὰ ποιητικά μου χάλια θὰ μοι ἐπιτρέψητε νὰ τὸ ἐξαγάγω τοῦ ἔρμαριού μου, νὰ τὸ ξεσκονίσω καὶ σᾶς τὸ παρουσιάσω.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ Εἰς ΠΟΙΗΤΗΝ

*Στραβὰ φορῶντας πέθατε καπέλλο λυγδιασμέρο
Λεπτὸ ποτὲ ἢ τσέπη του δὲν εἶδε τσακισμέρο
Ἐρόμιζε ἢ ποιήσει πῶς εἶν' στραβὴ λυγδιάρα
θεὸς σχωρέσ' τον πιστενε τὴν ποιήσει γαιδάρα.*

Ὁμολογῶ ὅτι αἰσθάνομαι καὶ θὰ αἰσθάνωμαι ἐφόσον ζῶ ἀμείωτον τῆς εὐγνωμοσύνης τὸ αἶσθημα πρὸς τοὺς τότε συντάκτας τοῦ εὐφρεστάτου φύλλου, ὅτι διὰ τῆς δικαίας κρίσεώς των μὲ ἀπέτρεψαν τοῦ κινδύνου νὰ χρησιμοποιηθῆ ποτε εἰς λ/σμόν μου τὸ ἀβροεπέστατον πρωτόλειον τῆς μούσης μου.

Ὁ Δροσίνης ὅμως παρωτρύνθη εἰς τὸν ἄχαριν ἀγῶνα, εἰς ὃν εὗρισκε συναθλητὰς τὸν Νῆικον Καμπᾶν καὶ τὸν Κωστὴν Παλαμᾶν. Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι νεανίσκοι ὥσει εἶχεν ἐπιφυτῆσει αὐτοῖς νέον ποιήσεως πνεῦμα, παρουσίασαν ἔργα μὲ νέας ἰδέας, μὲ νέαν στιχουργίαν, μὲ νέαν καλαισθησίαν, ἐξήγειρον ὑπὲρ αὐτῶν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ δημοσίου καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπήλειψαν ἀπὸ τῆς μνήμης ἡμῶν τοὺς μετὰ τὴν σιγὴν τοῦ Ζαλοκώστα καὶ τῶν ὁμοτίμων αὐτῷ στεφανωθέντας στιχοπαράγωγούς.

Ἐως ἐδῶ τὰ πράγματα ἦσαν εὐχάριστα. Ἡ Ἑλλάς θὰ ἠδύνατο νὰ καυχηθῆ, ὅτι δὲν ὑστέρησε τῶν πεπολιτισμένων τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν οὐδὲ κατὰ τὴν ποιότητα τῆς νεωτέρας ποιητικῆς ἐσοδείας.

Ἄλλὰ—αὐτὸς ὁ ἀλλὰ ἐπιπίπτει πάντοτε σχεδὸν ἀπηνῆς ἐπὶ πάσης εὐτυχούς παρ' ἡμῖν τάσεως—ἡ ἀπομιμησις δὲν ἐβράδυνε νὰ λάβῃ πάλιν ἀπελπιστικὰς διαστάσεις.

Εἶδετε κατὰ τὸ θέρος πῶς μόλις ὁ πρῶτος λεμοναδοπώλης στήσει τὸ παράπηγμά του ἐν τῇ δενδροστοιχίᾳ τῆς λεωφόρου Ἀμαλίας φυτρῶνουν ἀμέσως δέκα ἢ δεκαπέντε παρόμοια λεμοναδοποιεῖα εἰς τὸ πλευρόν του, οὕτω καὶ παρὰ τοὺς τρεῖς πρωτεργάτας τῆς ποιητικῆς ἀνακαινίσεως ἤρξαντο τασσόμενοι ἀνὰ δεκάδας οἱ φιλόδοξοι ἀπομιμηταί. Ἀδιάφορον ἂν εἶχον ἢ δὲν εἶχον μέσα των τὸν ποιητικὸν σπινθῆρα, ἀδιάφορον ἂν ἦσαν ἢ δὲν ἦσαν κάτοχοι τῶν ἀπολύτως τουλάχιστον

ἀναγκαίων γνώσεων ἵνα δύνανται νὰ γράψωσιν, ὅ,τι ἡ ἄμουςος μουσὰ τῶν τοῖς ἐπέπνεεν. Ἐκεῖνοι προσεπάθουν νὰ συντομεύωσιν ὡς οἶόν τε τὴν πρὸς τὴν φήμην ἄγουσαν καὶ ἤρξαντο φιλοδωροῦντες εἰς τὸ δημόσιον τὰ ἀνούσια μαγειρευύματα των, ὅτε μὲν εἰς ἔμμετρον λόγον, ὅτε δὲ εἰς πεζὸν ὑπὸ τύπον δῆθεν διηγημάτων.

Τὸ menu των εἶνε συνήθως ἀγγλικώτατον· μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἀντὶ *μπιφτέκ ρόσμπιφ* ἢ *ρούμστεκ* περιέχει στερεοτύπως μάτια, χεῖλια καὶ μαλλιά.

Διὰ τὰς ἀνορθογραφίας των τὴν εὐθύνην φέρει ἡ δημοτικὴ γλῶσσα, ἥς κατὰ προτίμησιν χρῶνται, καὶ ἥτις δὲν ἀνέχεται κανόνας καὶ περιορισμοὺς γραμματικούς, διὰ τὴν γυμνότητα τῶν ἰδεῶν των πταίει ἡ ἀναισθησία τοῦ κοινοῦ, τὸ ὅποῖον δὲν τὰς ἐνδύει διὰ τῆς ἰδικῆς του φαντασίας.

Ἡ φύχωσις αὕτη ἡ καταλαβοῦσα οὐχὶ μικρὰν μερίδα τῆς νεολαίας μας ἠΰξησε καταπληκτικῶς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀμελῶν καὶ ἀνεπιδέκτων πάσης μαθήσεως μαθητῶν τῶν γυμνασίων, ἔδωκε δὲ δυνάμεις νέας εἰς τὴν κατακλύζουσαν τὴν χώραν ἡμῶν ἡμιμάθειαν.

Νέος κόσμος αὐθαδῶν πανσόφων ἐδημιουργήθη κατὰ τὰς σκέψεις τοῦ ὁποίου οὐδὲν μὴ ἀπ' αὐτοῦ ἀπορρέον εἶνε ἄξιον προσοχῆς καὶ θαυμασμοῦ.

Μόνα τὰ μαλλιά, τὰ μάτια, καὶ τὰ χεῖλια, τὰ τρία αὐτὰ στοιχεῖα τῶν στίχων του δέον νὰ ἐλκύωσι τὴν προσοχήν, τὸν ἔπαινον καὶ τὸ βαλάντιον τοῦ δημοσίου, μόνα τὰ διαφοράκιά του, τὰ ὅποια κατορθῶναι νὰ κατορθώσῃ εἰς καμμίαν ἐφημερίδα εἶνε ἐργασία δημοσιογραφικὴ τῆς προκοπῆς, μόνα τὰ μὲ ἀξιώσεις διηγημάτων ἀνοστολογήματά του ἐνδεικνύουν πρόοδον φιλολογικὴν.

Ὁ κόσμος αὐτὸς ὁ περιεργος μοι ἐνθυμιζέει τὴν παιδικὴν μου ἡλικίαν, καθ' ἣν ὁσάκις τὸ ἐσκούσαμεν ἀπὸ τὸ σχολεῖον μετ' ἄλλων συμμαθητῶν, συνηρχόμεθα εἰς τινος ἐξ ἡμῶν τὸν οἶκον καὶ ἐκεῖ ἰδρῶμεν βασιλείιον τέλειον, μὲ θρόνον, μὲ ὑπουργοὺς, μὲ ἀντιπροσώπους ξένων δυνάμεων, ὑπὸ τὸ βάρος δὲ ὄλων αὐτῶν τῶν ὑψηλῶν ἀξιομάτων, τὰ ὅποια ἐφιλοδωροῦμεν εἰς ἑαυτοὺς χωρὶς νὰ ἔχωμεν νὰ δώσωμεν λ/σμὸν εἰς κανένα, ἐφουσκώναμεν ὡς χριστουγεννιάτικοι κοῦρκοι.

Καὶ ὁμως εἰς τὴν χώραν αὐτὴν τῆς ἀνοχῆς, εἰς τὴν χώραν αὐτὴν, ἐν ἣ ἡ κοινὴ γνώμη λουφάζει εἰς τὸν λάρυγγα τῶν ἀτόμων, μὴ τολμῶσα νὰ ἐξέλθῃ τῆς κρύπτῃς τῆς, εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ἐν ἣ τὰ πάντα δι' ὄλους καὶ ὄλοι διὰ τίποτε, ὁ φουσκωμένος αὐτὸς κόσμος τῶν παιδιῶν ζῆ, παίζει εἰς βᾶρος τῆς πνευματικῆς τοῦ ἔθνους κινήσεως, αὐξάνει ὀσημέραι καὶ πληθύνεται.

Εἶνε περιττὸν ἴσως νὰ σημειώσω ἐνταῦθα ὅτι πλὴν τοῦ Παλαμᾶ καὶ τοῦ Δροσίνῃ ὀφείλει τις νὰ ἐξαίρεσῃ ἐκ τῆς πληθώρας τῶν ὑπὸ τοῦ ἐγωϊσμοῦ παραδερομένων ἀτυχῶν πλασμάτων καὶ ἑτέρας τινας εὐτυχεῖς ἐμφανίσεις ποιητικῆς ἰδιοφυΐας, ἧτις ἐπιμελῶς καλλιεργουμένη ἤθελεν ἀναμφιβόλως τιμῆσαι καὶ τοὺς κατόχους αὐτῆς καὶ τὴν ἑλληνικὴν ποίησιν. Μεγαλητέρα πεποίθησις εἰς τὴν μελέτην ἢ εἰς τὸ ἕκτακτον τοῦ ἰδίου πνεύματος, ἰδοὺ ἡ μόνη εἰλικρινῆς συμβουλή ἦν δύναται τις ν' ἀπευθύνῃ πρὸς αὐτούς.

Ἄλλὰ δὲν νομίζετε, ὅτι αἱ ἐξαίρεσεις αὗται ἀδικοῦνται, ὅτι ἡ μετὰ τῶν ὀλίγων ὀρίμων ἀνάμιξις τόσων ἁώρων ποιητικῶν καρπῶν φθείρει καὶ ἐξευτελίζει τὸ εὐγενὲς προϊόν, διαθέτει δὲ ψυχρῶς τὴν κοινωνίαν καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀξίους ἐνθαρρύνσεως καὶ τιμῆς καὶ ἐπαναφέρει ἡμᾶς εἰς τὸ πρῆφν καθεστὸς, καθ' ὃ πᾶς ὁ χαράττων ἢ παραχαράττων στίχους ἐπὶ τοῦ χάρτου εἶχε τὴν ἀξίωσιν νὰ θεωρῆται καὶ ἔθεωρεῖτο ποιητῆς;

Κριτικοὶ

Τοῦ γένους τῶν κριτικῶν δύο μέχρι πρό τινας εἶδη ἦσαν παρ' ἡμῖν γνωστά. Οἱ ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου σοφολογιώτατοι, οἱ διοριζόμενοι ἵνα κρίνωσι τὰ εἰς ὑπὸ φιλομούσων ὁμογενῶν ἰδρυομένους ποιητικὸς διαγωνισμοὺς ἀποστελλόμενα ἔργα, καὶ οἱ ἐν τοῖς διαγωνισμοῖς τούτοις ἀποτυγχάνοντες, οἵτινες τὴν ἐπομένην τῆς ἀποτυχίας των παρίσταντο ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ συνήγοροι τῆς ἀτυχησάσης φυλλάδος των καὶ ἐπικριταὶ τῆς κρίσεως τῶν κριτῶν.

Ἦδη ὁμως ἔχομεν καὶ τρίτον εἶδος, τοὺς κριτικοὺς τοῦ θεάτρου. Καὶ τῶν μὲν δύο πρώτων ἡ ὑπαρξίς ἐδικαιολογεῖτο πληρέστατα, διότι ἦσαν δημιουργήματα τῆς ἀνάγκης. Οἱ διαγωνισμοὶ ἀπῆτουν κριτάς, ἄνευ τοιούτων θὰ ἐματαιοῦντο· ἡ εἰλικρινῆς δὲ ὁμολογία ὅτι ἐστερούμεθα κριτῶν ἤθελεν ἀφεύκτως ταπεινώσει ἡμᾶς εἰς τὰ ὄμματα τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Οἱ ἀποτυγχάνοντες πάλιν ποιηταὶ ἐπέεζοντο ὑπὸ τῆς φιλοτιμίας καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ των νὰ ῥήξωσι κραυγὴν διαμαρτυρίας ἐπὶ τῇ ἀτυχεῖ κατ' αὐτοὺς τοῦ ἀγῶνος ἐκβάσει καὶ ἀποδείξωσι τὴν πλάνην τῶν κριτῶν.

Ἄλλ' αὐτοὶ οἱ θεατρικοὶ κριταί, παρακαλῶ ὑπὸ τίνος λόγου ἐπεβλήθησαν ἡμῖν καὶ πῶς ἐξηγεῖται ἡ σύγχρονος αὐτῶν μετὰ τῶν κωμειδυλλίων ἐμφάνισις;

Ὅμολογῶ, ὅτι κ' ἐγὼ οὐδεμίαν θετικὴν ἐξήγησιν δύναμαι νὰ δώσω

εἰς τοῦτο. Βλέπω μόνον ὅτι τὸ εἶδος αὐτὸ τῶν κριτικῶν καθίσταται λίαν ὀχληρόν, ὅτι δὲν σᾶς ἀφίνει νὰ γελάσητε μὲ τὴν καρδιά σας εἰς τὸ θέατρον τοῦ Κορομηλά καὶ τοῦ Κόκκου, ὅτι δὲν σᾶς ἐπιτρέπει νὰ εἴπητε ὅτι σᾶς ἤρεσε τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ τραγουδάκι, αὐτὴ ἢ ἐκεῖνη ἢ εὐφυλογία. Τὴν ἐπομένην τῆς παραστάσεως θὰ ψάλλῃ μέγαν ἀφορισμὸν κατὰ παντός δόντος δείγματα, ὅτι διαφόρως αὐτοῦ ἀντελήθη τοῦ παιχθέντος ἔργου.

Τὸ εἶδος τῶν θεατρικῶν κριτικῶν συνίσταται κυρίως ἐξ ἀνθρώπων, οἵτινες οὐδέποτε ὑπερέβησαν τὸ κατώφλιον τῆς πατρίδας. Ποῦ εἶδον τὸ θέατρον, ποῦ τὸ ἐμελέτησαν, ποῦ ἔμαθον νὰ ψυχολογῶσιν ἐπ' αὐτοῦ, ἄγνωστον. Ἴσως ἐν ὁράμασι.

Ἄν τοὺς ἐρωτήσητε πῶς συνέπεσε νὰ καταντήσουν κριτικοί, συνήθως δὲν καταδέχονται ν' ἀπαντήσουν, ἀλλ' ἂν ἀνοιξοσι τὸ στόμα των θὰ μάθητε ὅτι παιδιόθεν ἢ ζωῆ των ξεφυλλίζεται ἐν τῷ θεάτρῳ, ὅτι εἶδον ὄλους τοὺς ἑλληνικοὺς θιάσους, ὅτι ἐμελέτησαν τὰ ἔργα τοῦ Ἀντώνη ἢ τοῦ Μανωλάκη, ὅτι ἐνετρύφησαν εἰς τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ Λεκατσᾶ ἢ ἄλλου τινος ἴσης ἀπαγγελτικῆς δυνάμεως ἠθοποιοῦ, ὅτι ἐξώδευσαν χρήματα πολλὰ εἰς τὰ κατὰ καιροὺς ἐν Ἀθήναις καφεῖ σαντᾶν καὶ γαλλικὰ κωμειδύλλια, ἄλλοι δὲ ὅτι καὶ κόπους πολλοὺς κατέβαλον διὰ νὰ μάθουν τὸ βιολί ἢ τὸ λαγούτο.

Ὅλα αὐτὰ ὅμως, καὶ οἱ φιλότιμοι ἠθοποιοί, οὗς παρηκολούθησαν καὶ τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα ἐμελέτησαν καὶ τὰ γαλλικὰ τραγουδάκια τὰ ὁποῖα ἤκουσαν ἢ τὰ κομματάκια, τὰ ὁποῖα ἐκτελοῦν εἰς τὸ βιολί ἢ τὸ λαγούτο δὲν πείθουν οὐδένα ὅτι δεδικοιολογημένη εἶνε ἡ κριτικὴ των ὑπόστασις.

Ἀκόμη δὲ περισσότερον τρίβετε τοὺς ὀφθαλμοὺς σας, ὅταν σᾶς ἀπαγορεύουν νὰ ἐκφράσητε καὶ σεῖς τὴν ἄνευ οὐδεμιᾶς κριτικῆς ἀξιώσεως γνώμην σας καὶ φωνάζουν δυνατὰ, δυνατὰ : μὴ θίγε, βέβηλε, ὅτι δὲν εἶσαι ἄξιος νὰ θίξης· μὴ ἐπέμβαινε εἰς ὑποθέσεις ξένας· εἰς ἡμᾶς μόνους ἀνήκει ἢ ἀνεύρεσις τῆς καλλιτεχνικῆς ἀληθείας.

Πολὺ καλὰ, σιωπῶμεν. Ἄλλὰ τόσον καιρὸν ποῦ ἐκρύπτεσθε, βρὲ χριστιανοί; Διατὶ ἀφήσατε τόσα ἔργα ἑλληνικῆς καὶ ξένης γραφίδος νὰ φανοῦν καὶ ζήσουν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῶν Ἀθηῶν χωρὶς νὰ τὰ ἀνασκαλεύσητε μὲ τὸ μαγικὸν δακτυλάκι σας, ἀλλὰ ἐπεριμένετε τὰ ἑλληνικὰ κωμειδύλλια διὰ νὰ μᾶς παρουσιάσητε τὴν τέχνην σας; Μήπως ἐπειδὴ αὐτὰ μᾶς κάμνουν νὰ γελῶμεν πάρα πολὺ, ἐνομίσατε ὅτι σᾶς ἔπρεπε νὰ συνδέσητε μαζῆ τῶν τὴν τύχην σας.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ